

Asia: VN/18059/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikoslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Demlan lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikoslain muuttamisesta

Oikeuspoliittinen yhdistys - Rättspolitiska föreningen - Demla ry haluaa lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle rikoslain muuttamisesta. Lausuntonaan yhdistys lausuu seuraavaa:

Esityksen tavoitteena on ehkäistä sukupuoleen perustuvaa viharikollisuutta ja korostaa sellaisten tekojen moitittavuutta, joiden vaikuttimena on sukupuoleen perustuva viha.

Demla ry pitää esitysluonnoksessa mainittuja säännösmuutoksia kannatettavina ja pääosin kannattaa esitysluonnoksessa esitettyjä perusteluita. Demla ry katsoo, että sukupuoli on rinnastettavissa rikoslain 6 luvun 5 §: 4 kohdassa mainittuihin rangaistuksen koventamisperusteisiin ja siksi sukupuolen lisääminen koventamisperusteeksi on perusteltua.

Rikoslain koventamissäännöksessä ei ole rajattu sen soveltamispiiriin kuuluvia rikoksia ja periaatteessa koventamissäädöstä voidaan soveltaa kaikkiin rikostyypeihin. Luonnoksessa kuitenkin todetaan, että säännöksen luontevin soveltamisala ovat erilaiset sananvapauserikokset tai rikokset, joilla vaarannetaan ihmisten turvallisuutta tai toimeentulo- tai elinmahdollisuuksia. Nyky-yhteiskunnassa kunnianloukkaukset, laittomat uhkaukset ja yksityiselämää loukkaava tiedon välittäminen sekä julkinen kehottaminen rikokseen tapahtuvat usein sähköisillä alustoilla kuten keskustelupalstoilla tai sosiaalisessa mediassa.

Julkisissa tehtävissä toimivien henkilöiden ja esimerkiksi toimittajien kohdalla yksityiselämää loukkaava tiedon levitys, uhkailu ja kunnianloukkaukset ovat nousseet viime vuosina ilmiöksi. Erilaiset tahot pyrkivät näillä keinoilla vaientamaan ei-toivottuja puheenvuoroja. Sukupuoleen kohdistuva viha nousee selkeästi esiin esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen ja kansallisen alkuperään kohdistuvan vihan ohella tämän tyyppisten rikosten vaikuttimena. Sukupuolen jättäminen kovennusperusteiden ulkopuolelle on erotteluna keinotekoinen ja jättää osan viharikoksista erityisrangaistavuuden ulkopuolelle.

Demla ry haluaa erityisesti huomauttaa, että esityksessä tulisi paremmin huomioida nykytieteen tunnistama sukupuolen moninaisuus. Sukupuoli tulee määritellä laissa siten, että se ymmärretään laajasti binäärisen mies/naisjaottelun sijaan. Joissakin tilanteissa nimenomaan se, että henkilön sukupuoli on muu kuin mies tai nainen voi johtaa rikoksen uhriksi joutumiseen. Sukupuolen monimuotoisuuden tunnistaminen laissa edesauttaa yhdenvertaisen suojan toteutumista.

Kiihottamista koskevan rangaistussäännöksen osalta Demlan näkemys poikkeaa esitysluonnoksen perusteluista.

Esityksessä keskusteltiin sukupuolen lisäämisestä myös kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevan rikoslain 11 luvun 10 §:ään. Vaihtoehdon hylkäämistä perustellaan muun ohessa sillä, että säännöksen tarkoituksena on suojella ensisijaisesti vähemmistöryhmiä ja muutoin yhteiskunnassa heikommassa asemassa olevia ryhmiä eikä kumpaakaan sukupuolta voida pitää varsinaisena vähemmistöryhmänä yhteiskunnassa.

Demla haluaa huomauttaa, että sukupuolen moninaisuuden huomioon ottaen on täysin mahdollista kuulua sukupuolensa perusteella vähemmistöön. Lisäksi on todettava, että kiihottamisrikokseen saattaa liittyä useampi kuin yksi syrjintäperuste. Esimerkiksi rasistinen vihapuhe saattaa sisältää sekä uskontoon että kansalliseen alkuperään liittyviä solvauksia tai panettelua. Vastaavasti vihapuhe voi samanaikaisesti kohdistua esimerkiksi henkilön kansalliseen alkuperään ja sukupuoleen tai seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoleen. Sukupuolen jättäminen pois rikoslain 11 luvun 10 §:stä on niin ikään erotteluna keinotekoinen sillä sukupuoli voi toimia viharikoksen vaikuttimena siinä muut laissa nyt mainitut perusteet. Myös sukupuoli itsessään voi johtaa kansanryhmää vastaan kiihottamisen täyttymiseen henkilöiden kohdalla, jotka eivät halua määritellä sukupuoltaan binäärisen järjestelmän puitteissa, jolloin tätä ryhmää voidaan panetella juurikin mies- tai naissukupuoleen kuulumattomuudesta.

Demla ry:n puolesta

Virve Valtonen

puheenjohtaja

Valtonen Virve
Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry